

di se habet in materia aliqua determinata; vel etiam aliquando est substantia; sic in homine animâ rationalis forma substantialis hominis appellari potest: hæc autem ita clara sunt, ut a nemine in dubium vocari possint.

IV. *Causa efficiens* in varias alias classes distingui solet, quarum præcipuas earumque discrimina brevissime explicabimus. *Efficiens causa* vel *prima* vel *secunda* esse potest. *Causa prima* vocatur illa, quæ cæteris rebus ita dat esse, ut ipsa a nullo existentiam receperit; hinc *causa prima* est solus Deus. *Causa vero secunda* dicitur illa, quæ alteri quidem dat esse, sed ipsa quoque suum esse ab alio recipit; tales sunt *causæ creatæ*. *Causa proxima & immediata* dicitur illa, a qua effectus ipse proxime producitur, ut filius a patre; *remota vero, vel mediata* est illa, inter quam & effectum ipsam intermedia quædam causa intercedit, ut inter avum & nepotem.

Causa principalis vocatur illa, quæ virtute sua effectum producit, ideoque ipsi tanquam principio veræque causæ effectus tribuitur, ut statua artificii. *Instrumentalis* vero dicitur illa, quæ causâ principali tanquam medium ad instrumentum inservit, ipsaque dirigente effectui producendo conferre potest, ut scalprum, serra, penicillus.

Causa per se vocatur illa, quæ natura sua ad effectum producendum dirigitur, ut ignis ad comburendum; *causa vero per accidens* censetur illa, quæ præter naturæ aut operantis intentionem effectum producit,